

Moriss
Māterlinks
ZILAIS
PUTNS

Moriss
Māterlinks
**ZILAIS
PUTNS**

Pasaku luga sešos cēlienos,
divpadsmit ainās

No franču valodas tulkojusi
Irēna Auziņa

821.133.1(491)-2
Ma 835

Maurice Maeterlinck
L'OISEAU BLEU

Féerie en six actes et douze tableaux

PARIS
Librairie CHARPENTIER et FASQUELLE
EUGÈNE FASQUELLE, ÉDITEUR
11, RUE DE GRENELLE, 11
1911

Grāmatas noformējumam izmantotas **Lolitas Zikmanes** ilustrācijas
Grāmatas un vāka dizaina autore **Vita Lēnerte**

No franču valodas tulkojusi **Irēna Auziņa**

Moriss Māterlinks

ZILAIS PUTNS

Pasaku luga sešos cēlienos, divpadsmit ainās

Apgāda Zvaigzne ABC vadītāja *Vija Kilbloka*
Projekta vadītāja *Meldra Āboliņa*
Redaktors *Alnis Auziņš*
Korektori *Alnis Auziņš, Ilona Burka*
Mākslinieciskā redaktore *Vita Lēnerte*

Apgāds Zvaigzne ABC, SIA, K. Valdemāra ielā 6,
Rīgā, LV-1010. Red. nr. R-582.
Jelgavas tipogrāfija

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.1 pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Irēna Auziņa, 2023
© Ilustrācijas, Lolita Zikmane, 2023
© Izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2023
ISBN 978-9934-32-077-4

SATURA RĀDĪTĀJS

Kostīmu apraksts	6
Ainas	8
Personas	9
Pirmais cēliens	11
Pirmā aina	13
Otrais cēliens	35
Otrā aina	37
Trešā aina	46
Trešais cēliens	59
Ceturta aina	61
Piektā aina	78
Ceturtais cēliens	97
Sestā aina	99
Septītā aina	102
Astotā aina	108
Devītā aina	111
Piektais cēliens	129
Desmitā aina	131
Vienpadsmitā aina	153
Sestais cēliens	163
Divpadsmitā aina	165

KOSTĪMU APRAKSTS

TILTILS: Pero pasaku Īkstiša kostīms. Koši sarkanas biksites, gaiši zila jaciņa, baltas zeķītes, kurpes vai zābaciņi plēsīgo zvēru ādas rakstā.

MITILA: Grietiņas vai Sarkangalvītes kostīms.

GAISMA: Mēness krāsas kleita, proti, maigi zeltaina ar sudraba atspulgiem, mirdzošs gāzes audums, kas veido starus, utt. Stils – neoklasicisms vai Volteram Kreinam raksturīgais angļu–grieķu stils, vai arī kaut kas līdzīgs ampīra stilam – augsta vidukļa līnija, kailas rokas utt. Frizūra: diadēma vai pat neliels kronis.

FEJA BERILINA, KAIMIŅIENE BERLENGO: klasisks ubadžu tērps no brīnumu pasakām. Pirmajā ainā var izlaist fejas pārvēršanos par princesi.

TĒVS TILS, MĀTE TILA, VECAISTĒVS TILS, VECĀMĀTE TILA: labi pazīstamie vācu mežcirtēju un zemnieku tērpi brāļu Grimmu pasakās.

TILTILA BRĀĻI UN MĀSAS: Īkstiša tērpa variācijas.

LAIKS: klasisks Laika ietērps – plats melns vai piesātināti zils mētelis, sirma, plīvojoša mākslīgā bārda, smilšu pulkstenis.

MĀTES MĪLESTĪBA: Gaismas tērps diezgan līdzīgs tērps, proti, plūstoši, gandrīz caurspīdīgi plīvuri, kas krīt brīvās krokās kā grieķu statujai, cik vien iespējams balti. Pērles un mirdzoši akmentiņi – tik daudz, cik sirds vēlas, galvenais, lai tie neizjauc ansambļa tiro un skaidro harmoniju.

LIELIE PRIEKI: kā sacīts tekstā, spīdīgas kleitas maigos, izsmalcinātos toņos: rožains rīta svīdums, ūdens ņirba, dzintaraina rasa, rītausmas zilgme utt.

MĀJAS LAIMES: dažādu krāsu tērpi vai, ja ir vēlšanās, zemnieku, ganu, mežcirtēju u. tml. tērpi, taču idealizēti un interpretēti brīnumu pasaku garā.

RESNĀS LAIMES: pirms pārvērtībām: plati un smagi sarkana un dzeltena brokāta mēteļi, milzīgas, apjomīgas rotaslietas utt. Pēc pārvērtībām: kafijas vai šokolādes krāsas kombinezoni, kuros tērptās Laimes atgādina gumijā iespīlētas marionetes.

NAKTS: platas, sarežģīti izlocītas melnas drēbes ar brūngani zeltainiem atspulgiem. Plīvuri, tumšas magones utt.

KAIMIŅIENES MEITIŅA: blondi, mirdzoši mati, gara, balta kleita.

SUNS: sarkani vizītsvārki, baltas, pašas bikses, lakādas zābaki, vaskota cepure; tērps vairāk vai mazāk atgādina Džona Bula^{*} ietērpu.

KAĶE: melna zīda triko ar spīguļiem. Abu pēdējo personu galva varētu būt nedaudz animālistiska.

MAIZE: grezns turku pašā tērps. Plats, ar zeltu izšūts, tumši sarkana zīda vai samta apmetnis. Liels turbāns. Liks austrumnieku zobens. Milzīgs vēders, sarkana, ļoti tukla seja.

ČUKURS: zīda kleita, līdzīga einuha tērpam, pa pusei balta, pa pusei zila, kas atgādina cukurgalvu ietinamo papīru. Serāla sargu galvassega.

UGUNS: sarkans triko, košsarkans apmetnis ar vizuļojošiem atspulgiem un zelta oderi. Daudzkrāsainu liesmu cekuls.

ŪDENS: kleita laika krāsā kā pasakā “Ēzeļa āda”, proti, zilgana vai zaļgana, ar caurspīdīgiem atspulgiem, plūstošas dūmakas efekts, arī neoklasicisma vai angļu–grieķu stilā, taču platāka, plūstošāka. Sasuka rotāta ar ziediem un ūdenszālēm vai meldriem.

DZĪVNIEKI: tautastērpi vai zemnieku apģērbs.

KOKI: kleitas dažādās zaļās krāsas nokrāsās vai koku stumbru toņos. Akse-suāri: lapas vai zari, kas tos dara atpazīstamus.

* Džons Buls (*John Bull*) – tipisks anglis, kā tas lielākoties attēlots politiskajās karikatūrās u. c. darbos. Parasti – resns, jautrs un lietišķs pusmūža vīrietis. (*Tulk. piez.*)

AINAS

I cēliens

1. aina. Mežcirtēja būda

II cēliens

2. aina. Fejas pils
3. aina. Atmiņu zeme

III cēliens

4. aina. Nakts pils
5. aina. Mežs

IV cēliens

6. aina. Šaipus priekškaram
7. aina. Kapsēta
8. aina. Šaipus priekškaram
9. aina. Laimju pils

V cēliens

10. aina. Nākotnes valstība
11. aina. Ardievas

VI cēliens

12. aina. Pamošanās

PERSONAS

(Uznākšanas uz skatuves secībā)

MĀTE TILA

TILTILS

MITILA

FEJA BERILINA

MAIZE

UGUNS

ŪDENS

PIENS

CUKURS

SUNS

KAĶE

GAISMA

STUNDAS

TĒVS TILS

VECĀMĀTE TILA

VECAISTĒVS TILS

BRĀĻI UN MĀSAS TILI *(Pjero, Robērs, Žanete, Madlēna, Pjereta, Polīna, Riketa)*

KOKI

DZĪVNIEKI

NAKTS, Spoki, Baismas, Miegs, Nāve, Slimības, Saaukstēšanās, Noslēpumi,
Zvaigznes, Aromāti utt.

ZILGIE BĒRNI

DEVIŅU PLANĒTU KARALIS

MĪLNIEKS

MĪLNIECE

LAIKS

MAZAIS VĒL NEPIEDZIMUŠAIS BRĀLIS

LIELĀKĀ LAIME

CITAS LIELAS LAIMES (*Laime-būt-īpašniekam; Apmierinātas-lepnības-laime;
Laime-dzert, kad vairs neslāpst, Laime-ēst, kad vairs nav izsalkuma utt.*)

MAZĀS LAIMES

MĀJAS LAIMES PAVĒLNIEKS

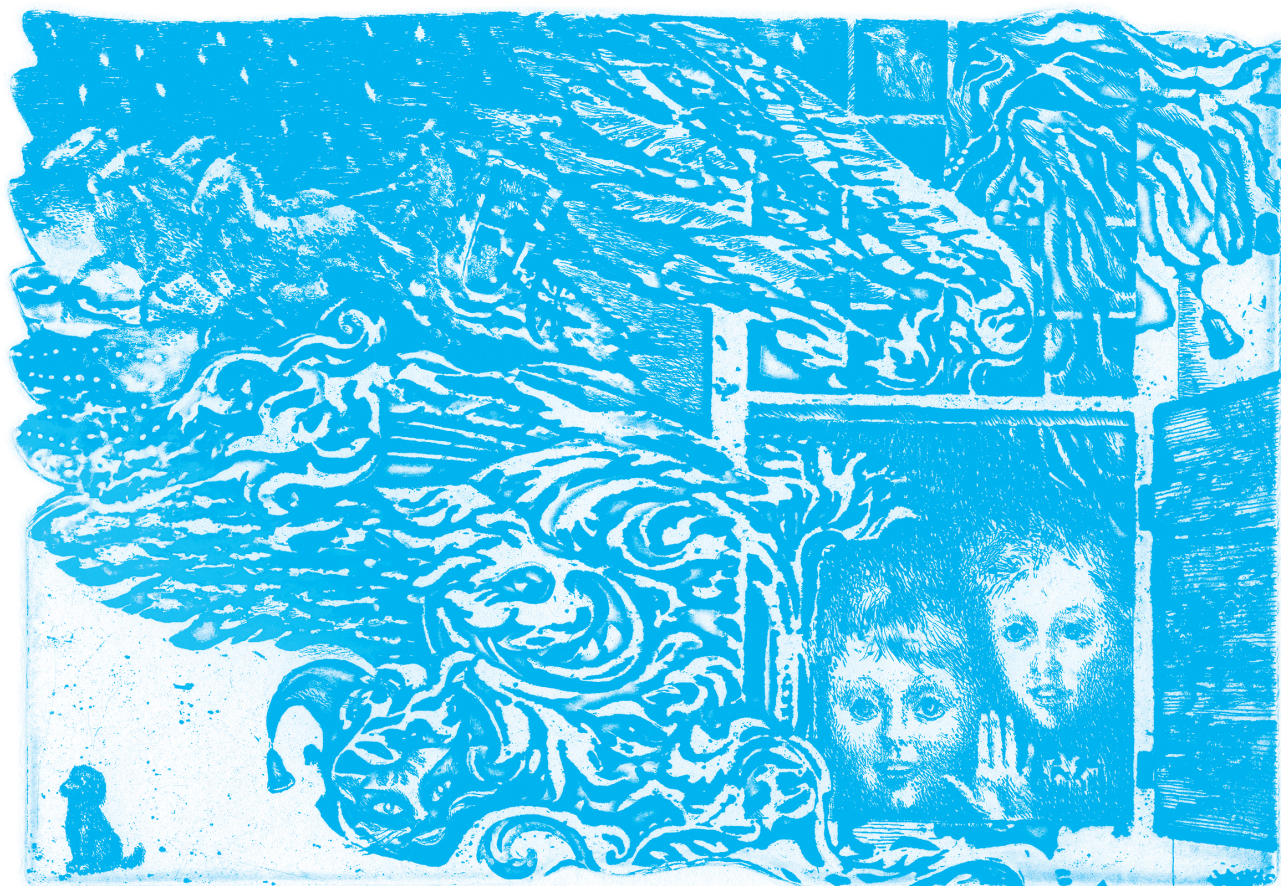
PĀRĒJĀS MĀJAS LAIMES (*Laime-labi-justies; Svaiga-gaisa-laime;
Laime-mīlēt-savus-vecākus; Zilu-debesu-laime; Meža-laime;
Saulainu-stundu-laime; Pavasara-laime; Saulrietu-laime;
Laime-vērot-zvaigžņu-parādīšanos-pie- debesīm; Lietus-laime utt.*)

LIELIE PRIEKI (*Prieks-būt-taisnīgam; Prieks-būt-labam;
Prieks-par-padarītu- darbu; Prieks-domāt; Prieks-saprast;
Prieks-saskatīt-skaisto; Prieks-mīlēt utt.*)

MĀTES MĪLESTĪBA

KAIMIŅIENE BERLENGO

KAIMIŅIENES MEITIŅA

PIRMAIS CĒLIENS

PIRMĀ AINA

Mežcirtēja būda

Uz skatuves redzama mežcirtēja būdas iekšpuse. Iekārtojums ir vienkāršs, lauciniecisks, taču ne trūcīgs. Manteļskurstenis, krāsnī kuras vairākas pagales. Virtuves piederumi, skapis, lāde, sienas pulkstenis ar bumbām, vērpjamais ratiņš, ūdens krāns utt. Uz galda iedegta lampa. Pie skapja, katrs savā pusē saritinājušies, pabāzuši purnu zem astes, guļ suns un kaķis. Starp viņiem nolikta liela, zilbalta cukurgalva. Pie sienas piekarināts apaļš būrītis ar ūbeli. Dziļumā redzami divi logi ar aizvērtiem iekšējiem slēgiem. Zem viena no logiem stāv ķebļis. Kreisajā pusē ir mājas ieejas durvis ar lielu aizbīdni. Labajā pusē ir citas durvis. Kāpnes, kas ved uz bēniņiem. Labajā pusē stāv arī divas bērnu gultiņas, katrai galvgali – uz krēsla rūpīgi salocītas drēbes.

(Atveroties priekškaram, Tiltils un Mitila guļ savās gultiņās dziļā miegā. Māte Tila viņos pēdējo reizi noraugās, noliecas pār viņiem, kādu brīdi vēro aizmigušos bērnus un aicinādama pamāj ar roku Tēvam Tilam, kas pabāzis galvu durvju spraugā. Māte Tila pieliek pirkstu pie lūpām, lai liktu tēvam klusēt, pēc tam pa labo pusi dodas laukā uz pirkstgaliem, vispirms izslēgusi lampu. Kādu brīdi skatuve grimst tumsā, pēc tam telpā pamazām cauri slēgiem ielaužas arvien vairāk gaismas. Lampa uz galda ieslēdzas pati. Abi bērni šķiet mostamies un pieslienās sēdus.)

TILTILS

Mitila?

MITILA

Tiltil?

TILTILS

Vai tu guli?

MITILA

Un tu?

TILTILS

Nē taču, es neguļu, jo runāju ar tevi.

MITILA

Pasaki man, vai tagad ir Ziemassvētki?

TILTILS

Vēl ne, tie būs rīt. Taču šogad Ziemassvētku vecītim nekā nebūs.

MITILA

Kāpēc?

TILTILS

Es dzirdēju, mamma teica, ka viņa nav varējusi aiziet uz pilsētu, lai viņu pabrīdinātu. Taču viņš atnāks nākamgad.

MITILA

Vai līdz nākamajam gadam vēl ilgi jāgaida?

TILTILS

Tas nav ļoti drīz. Bet šonakt viņš nāks pie bagātajiem bērniem.

MITILA

Ak tā?

TILTILS

Paskat! Mamma ir aizmirsusi lampu! Man kaut kas ienāca prātā!

MITILA

?

TILTILS

Mēs piecelsimies...

MITILA

To mēs nedrīkstam darīt.

TILTILS

Neviena taču nav. Vai redzi slēģus?

MITILA

Ak! Cik tie ir gaiši!

TILTILS

Tās ir svētku gaismiņas.

MITILA

Kādu svētku?

TILTILS

Tur pretī, viņu, bagāto bērnu svētki. Tur mirdz svētku eglīte. Mēs atvērsim slēģus.

MITILA

Vai mēs drīkstam?

TILTILS

Protams, mēs taču esam vieni paši. Vai dzirdi mūziku? Celsimies augšā!

(Abi bērni pieceļas, pieskrien pie viena no logiem, pakāpjas uz ķebļa un atgrūž vaļā slēģus. Istabā ielaužas spilgta gaisma. Bērni alkaini skatās uz āru.)

TILTILS

Mēs visu redzam!

MITILA *(piemetusies uz ķebļa maliņas)*

Es neredzu.

TILTILS

Snieg! Lūk, divas karietes ar sešiem zirgiem!

MITILA

No tām izkāpj divpadsmit puisīši!

TILTILS

Tu esi muļķe! Tās ir meitenītes!

MITILA

Viņiem ir bikses.

TILTILS

Tu jau nu zini. Negrūsties!

MITILA

Es tevi neaiztiku.

TILTILS *(viens pats aizņēmis visu ķebli)*

Tu esi izpletusies pa visu ķebli.

MITILA

Man taču it nemaz nav vietas!

TILTILS

Apklusti jel, eglīte ir redzama!

MITILA

Kāda eglīte?

TILTILS

Ziemassvētku eglīte taču! Tu skaties uz sienu!

MITILA

Es skatos uz sienu tāpēc, ka man nav vietas!